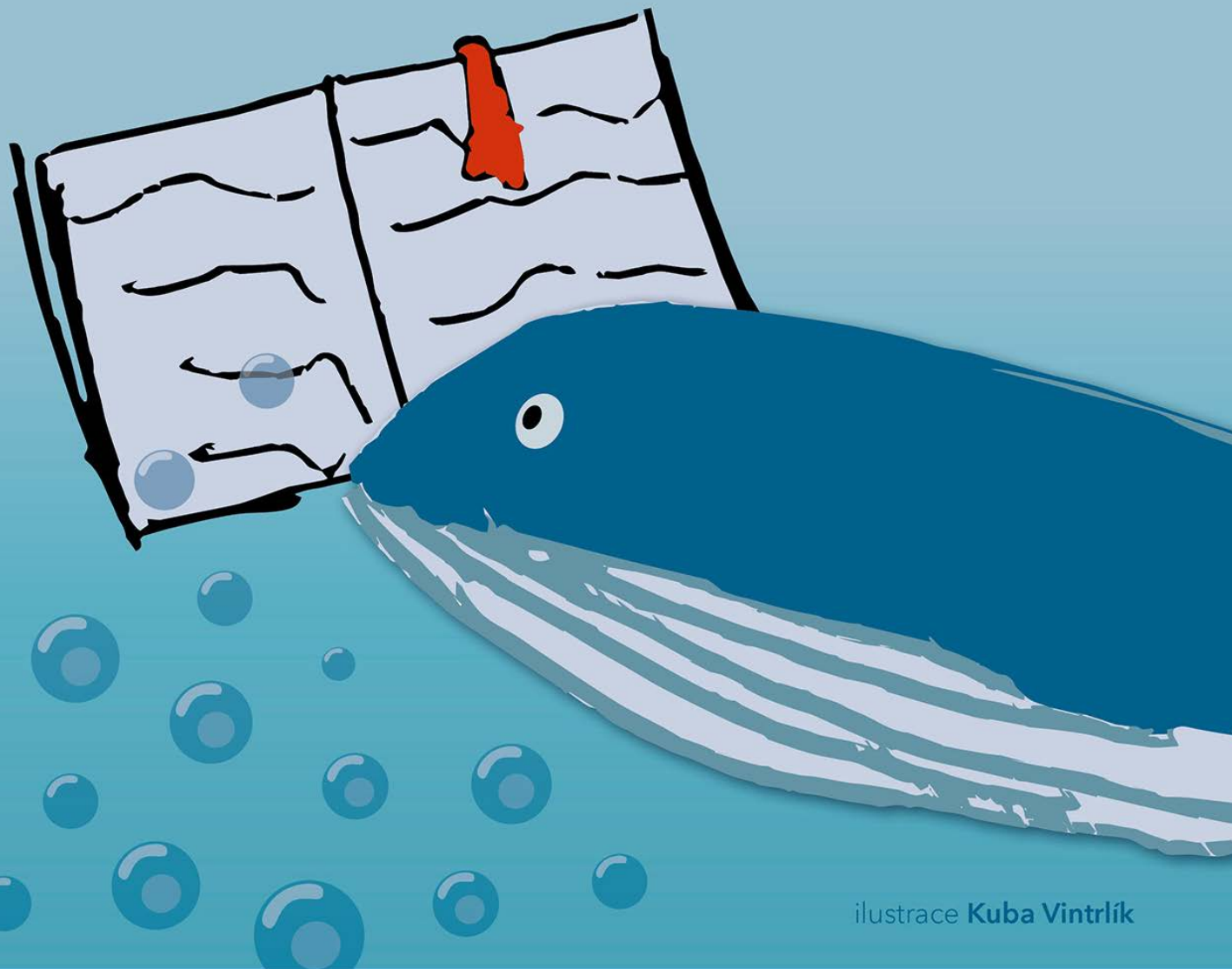

DĚDSKÉ POVÍDKY

Aloš Skoupý

ilustrace Kuba Vintrlík

Dědské povídky

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.pointa.cz
www.albatrosmedia.cz

Aloš Skoupý

Dědské povídky – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

DĚDSKÉ POVÍDKY

Aloš Skoupý

ISBN tištěné verze 978-80-267-5303-2

ISBN e-knihy 978-80-267-5449-7 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

Dědikace a poděkování

Přijměte, prosím, s vlídností moji prvotinu, kterou jsem začal psát ve zralém věku 70 let. Tím naznačuji, že s nějakým dalším počinem asi nelze počítat.

Knížku chci věnovat svým šesti inspirátorům, vnukům, a též mé ženě Haně, která mi nedovolovala zbytečně odbočovat a která mi správně říkala, že to má být vzpomínání na vnuky a povídání o nich, a ne vyprávění o mých zážitcích a o názorech na svět a na některé lidi zvlášť. A kdykoli únava překračovala rozumnou mez a byl čas na kávu nebo čaj, s ochotou přijala, když jsem to uvařil.

Poděkovat musím pracovníkům nakladatelství Pointa za skvělou profesionální práci a za to, že vydání těchto textů vůbec umožni-

li. Dokonale se mi spolupracovalo rovněž se všemi kolegy uvedenými v tiráži. Měl jsem na ně opravdu štěstí.

Ilustrace vytvořil můj vnuk Kuba. Velmi mu za ně děkuji. A taky dceři Janě, která přišla jako vůbec první s nápadem na vydání knížky.

Velký dík patří mé sestřenici Bětě a jejímu manželovi Milanovi. Ti mi jako znalci češtiny poskytli první pomoc, i když jsem si nebyl jist, jestli mi spíš nesdělí, že texty jsou velmi dobré právě jen k tomu, aby zůstaly v šuplíku.

Abych nikoho, kdo mi pomáhal, nevynechal, děkuji také Tobě za přečtení rukopisu, za Tvoje připomínky a také za duševní podporu a povzbuzení. Jméno nenapišu, ty se poznáš.

Jak uspat pravěkého náčelníka

Uspat šestiletého praclověka, lovce mamutů, který prožil bouřlivý den plný napínavých dobrodružství, je úkol snad ještě obtížnější než z půdy kunu vypudit.

Zmíněný lovec přijel se svým mladším bratrem a se dvěma staršími bratranci k babičce na prázdniny. Hned první den zřídil na zahrádce lovecké ležení a dědu jmenoval svým zástupcem, šamanem a strážcem ohně. Pak shromáždil tlupu a všichni vyrazili stopovat mamuty. Děda dřímá u vchodu do jeskyně a očekával příští dění. Lovci se postupně vraceli s nepořízenou, protože stopovat mamuty mezi záhony mrkve, petržele a jahod je brzy přestalo bavit. Poslední se vrátil sám náčelník, kterému se podařilo ulovit statné zubří tele. Vlastnoručně ho naporcovaal a z větší části uložil do zemní jámy.

Po vydatném obědě vyšel náčelník ven, aby zkontroloval zásoby. Za malou chvíli vyrazil zpoza skalního útesu s velikým křikem:

„Rosomák nám ukradl maso! Poznal jsem jeho zákeřné stopy! Děda tábor neuhlídá!“

Babička, která v celé hře dostala titul „Naše ženy“, potvrdila, že na dědu už není spolehnout.

„Ale on za to ani nemůže,“ omlouval náčelník svého zástupce. „Je už starý a pomalý. Vyrazím stopovat toho rosomáka; snad ještě něco z masa zachráním.“

Zmizel za domem, vlastně za skalním ostrohem (už se taky pletu), a neuvěřitelně tam rozplašil slepice. Vrátil se smutný a pravil: „Skoro všechno sežral. Zachránil jsem jen tak sotva na jeden oběd. Ale zabil jsem ho a snad si ostatní dají pozor a napříště se zdaleka vyhnou našim zásobám.“

Zástupce náčelníka drze podotkl, že vlastně už ani žádné zásoby nemáme, za což ho náčelník pokáral drsným pohledem, kterým naznačil, že ho sice omluvil pro stáří, ale jinak...

„Naše ženy“ nás upozornila, že jestli budeme takhle plašit slepice, nebudou ani vajíčka. Náčelník ztrudnomyslněl, vzal do ruky dřevěný meč a sedl si ke svému zástupci na lavičku.

„Dědo, řekni mně, jak máme mít úspěch, když Tomášek schválně všechno kazí!“

Tomášek, mladší bratr náčelníkův, v té době asi čtyřletý, se vlastně jmenoval Stádo mamutů. V pravěku prý platilo pravidlo, že lovec dostal jméno podle nějaké své výrazné vlastnosti nebo podle svého největšího úlovku. Tak se někdo mohl jmenovat třeba Zajíc nebo Dva orlové nebo tak. Nejstarší bratranec Lukáš dostal sice neoriginální, ale slavné jméno Kopčem a druhý starší bratranec, Mikuláš, se jmenoval Veverčák. Rostly mu tenkrát druhé zuby, a když se usmál, bylo jasné, že lepší jméno dostat nemohl.

„No ano,“ poznamenal jsem, „to je jeden z hlavních úkolů náčelníka: vysvětlit svým lovcům co a jak mají dělat a jak je důležité, aby to udělali správně. Jinak nebude tlupa úspěšná v lovu, nastane hlad, náčelník ztratí úctu i autoritu, o kázni nemluvě.“

Náčelník, civilním jménem Jenda, tedy při-

stoupil k bratrovi a s důraznými údery meče, kterým obouruč bodal do země, mu zřetelně a srozumitelně vysvětloval zásady disciplíny. Stádo mamutů stál na schodech, rozpaženýma rukama se držel za zády zábradlí, zkroucený u toho byl jako o něco známější bratrův jmenovec Nepomucký a tvářil se netečně. Po kázání se ušklíbl tak, že tím jasně vyjádřil, jak mu to všechno neleží ani za zády.

Jenda se zklamaně otočil, s hlavou svěšenou táhl za sebou s mohutným řinčením veliký dřevěný meč po dlažbě a vrátil se k šamanovi.

„Dědo, on nechápe, že každá tlupa, rodina, armáda, stát i kmen má od nepaměti svého náčelníka. A to jsem já!“ vykřikl.

„To máš pravdu, je to tak. Ale, náčelníku, co by se stalo, kdybys třeba měl smůlu a došlo k nějakému neštěstí? Třeba bys zahynul při lovu. Kdo by pak byl náčelníkem?“

„No, to bys pak jako můj zástupce musel prozatím být náčelníkem ty, ale ihned by se musel zvolit nový náčelník.“

„A kdy ty sám ses vlastně zvolil, náčelníku?“

„To si nepamatuju.“

„Aha, tak proto tě máme od nepaměti.“

A tak jsem náčelníkovi začal vysvětlovat, co je to demokratická přímá volba, a domluvili jsme se, že při večeři, kdy budeme všichni spolu, včetně rodičů, sedět u stolu, takovou volbu uspořádáme.

Sotva jsme tedy dojedli večeři, ujal jsem se slova a jako stařešina rodu navrhl, abychom si zvolili náčelníka, kterého budou všichni poslouchat. Sám jsem se přihlásil jako kandidát. Druhým přihlášeným kandidátem byl Jenda, který se představil jako rozený náčelník a vůdce, pod jehož ve-

dením bude rod vzkvétat, a také sliboval mnoho ulovených mamutů a hojnost jiného masa.

Prvně se hlasovalo o mně. Dostal jsem jen jeden hlas. Ten svůj. Pak se hlasovalo o Jendovi, kterého zdvižením ruky okamžitě podpořila jeho matka, po ní v rychlém sledu babička a teta a po krátkém zaváhání i strýc a otec. Nakonec se připojili i oba bratřenci. Stádo mamutů se hlasování zdrželo. Snad tomu aktu docela nerozuměl. Spíš si ale myslím, že bratřata poslouchat nechce a nebude. Nikdy.

Nově zvolený náčelník mě na místě opět jmenoval svým zástupcem a tetu Janu si vybral jako rádkyňu pro ženskou otázku. Po úvodním projevu, ve kterém pochválil členy své tlupy za správnou volbu náčelníka, nastala slavnostní část programu. V ní vyznamenal bratrance Lukáše za statečnost, protože ten obětavě odlákal pozornost zubří krávy, před kterou dopoledne náčelník s uloveným mláďetem na rameni kličkoval mezi stromky rybízů, a bez jehož přispění by stěží unikl zubřím rohům. Náčelník hovořil k vyznamenanému s takovou důstojností a jeho gesta vyjadřovala takovou vznešenost, jako když – o mnoho tisíc let později – vkládal faraon svým vynikajícím vojevůdcům na šíji zlato chabrosti.

Podal jsem ještě návrh, aby byl alespoň pochválen také Mikuláš zvaný Veverčák, protože nanosil spoustu dříví na oheň, na kterém jsme si opékali mamutí špekáčky věnované „Našimi ženami“. Náčelník se zamyslel. Tady je potřeba říct, že Veverčák je, kromě „Našich žen“, jediný, kdo v naší tlupě obětavě pracuje a s radostí dělá všechno, co je zrovna potřeba. Jenže náčelník u svých lovců oceňuje jen takové vlastnosti, které má on sám.

„No, to ale ještě budeme muset zvážit. Zatím to odložíme. Obřad je u konce.“

„Tak co, lumpové, večere vám chutnala?“ zeptala se „Naše ženy“.

„Byla moc dobrá, děkujeme,“ řekl kdosi.

„Vůbec nebyla dobrá!“ vykřikl náčelník. Babička se zamračila, ostatní se lekli a náčelník dodal: „Byla vy-ni-ka-jí-cí!“

„Máš štěstí, náčelníku,“ pravila babička. „To ti odpustím i ten zlomený rybízový stromek.“

„To zlomila ta rozrušená zubří kráva, která nestačila kličkovat tak rychle jako já,“ bránil se nařčení náčelník.

Pak se šel dívat na televizi, kde dávali dokumentární film Davida Attenborougha o dinosaurech.

Všichni rodičové a bratřenci mezitím odjeli, a tak u nás zůstali jen náčelník a jeho bratr. Když babička rozhodla, že je čas jít spát, naložila oba lovce do vany a smyla z nich prach dobrodružství.

Nabídl jsem, že přečtu nějakou pohádku. Bratři se na žádné neshodli, a tak jsem si řekl, že jim přečtu něco od Wericha.

„Přečtu vám pohádku, která vysvětluje, proč je moře slané.“

„To ne,“ pravil náčelník, „to mě bude nudit, a kromě toho to bude určitě nějaká blbost.“

„Pan Werich blbosti nepsal, a pokud, tak rozhodně ne nudně. A co na to říkáš ty, Tomášku?“

„Mně je to jedno.“

„Tak dobře, dědo, ale jestli mě to nebude bavit, tak budeš číst o Rumcajsovi.“

Ale náčelník se hned od prvních vět pohádky bavil přímo královsky.

Tomášek usnul, už když Kouba s Luciferem dohadovali cenu vepřového, ale náčelníka pohádka naopak spíš probrala.

„Tak co, byla to nuda?“

„Nebyla,“ povídá náčelník, „ale blbost to byla.“

A jal se mi vysvětlovat s pomocí nejnovějších vědeckých poznatků (svých), jak to vlastně se slaností moře je.

„Tiše, Tomášek spí, budeme raději šeptat.“

Vrátil jsem se v hovoru zase k pravěku, jestli se tedy mohu na něco zeptat. Domníval jsem se, že jakmile bude náčelník muset přemýšlet, zklidní se a třeba usne.

„Dobře, dědo, ptej se, o pravěku já vím všechno.“

No, říkám si, co by tak mohl nevědět a musel by se pořádně zamyslet?

„Poslyš, náčelníku,“ začal jsem, „kdo v pravěku vystavoval lovcům povolenky k lovu a dbal o dodržování doby hájení zvěře? A kdo byl majitelem pozemků, na kterých tlupa sídlila? Museli žádat o povolení, nebo platili nájemné z jeskyně, nebo jak to vlastně bylo?“

Ozvalo se mocné plácnutí dlaní do čela. „Dědo, tehdy nikomu nic nepatřilo a ani nebyly potřeba žádné úřady! Je vidět, že tomu vůbec nerozumíš. Lovci mohli lovit všechno, co dokázali ulovit pomocí pastí a zbraní jako luky a šípy a kamenné oštěpy.“

„Promiň, náčelníku, říkáš kamenné oštěpy? Kde by vzali tak dlouhé a tenké kameny na ty oštěpy? Nebyly hrozně těžké?“

Nové plácnutí. „Přece kamenné byly jen hroty a ty byly přilepeny a přivázány na dřevěné tyči.“

„Neříká se tomu ratiště?“

„Nevím. My jsme tomu tak neříkali.“

Stejně dopadl dotaz, jestli by se nedaly používat ke zlepšení podmínek lovu například dalekohledy. Na luk by to snad prý šlo, ale na oštěp? A znovu se ozvalo plácnutí.

Ani návrh, že by se možná dali mamuti vy-cvičit tak, že by na povel zašlápli třeba zubra a že by tak bylo míň práce s lovem a maso na řízky by se nemuselo naklepávat, neprošel.

Nějak se mi pořád nedařilo náčelníka zklidnit, a tak jsem sáhl ke klasice: „Víš, náčelníku, co dělají lidé, když nemůžou usnout? Počítají ovečky; to člověk zavře oči a představuje si, že kolem něho jde stádo ovčí, například že přecházejí po jedné přes úzkou lávku, a dotyčný ty ovečky počítá, dokud neusne.“

„Tak to zkusíme,“ pravil náčelník, chytil se mě za ukazováček a zavřel oči. „Tak počítej,“ povídá.

„Já? To máš počítat ty, ne?“

„Já nemůžu, to bych neusnul.“

Tak jsem začal počítat, ale asi u patnácté ovečky otevřel náčelník oči a zeptal se: „Dědo, nemohl bys počítat nějaká zvířata z pravěku? To bych si líp představil. My jsme ovečky ještě neznali.“

„Myslíš třeba mamuty?“

„Třeba,“ řekl, zavřel oči a dál se držel mého ukazováčku.

Napadlo mě, že mamut je větší, a než přejde, trvá to déle. Taky že lávka by to asi nevydržela, ale raději jsem pomlčel.

„Takže: první mamut, druhý mamut, třetí mamut...“

Když jsem byl zase asi u patnáctého mamuta, náčelník zívá a řekl, že je to moc jednotvárné, kde že je nějaká biodiverzita, že přece mohla projít i jiná zvířata, například srstnatý nosorožec.

„Dobře: První srstnatý nosorožec, druhý srstnatý nosorožec, třetí srstnatý...“

„Já jsem myslel, že jsou tam „i“ srstnatí nosorožci. Musíš přece počítat i ty mamuty.“

„Tak znova: první mamut, první srstnatý nosorožec, druhý mamut, druhý srstnatý noso...“

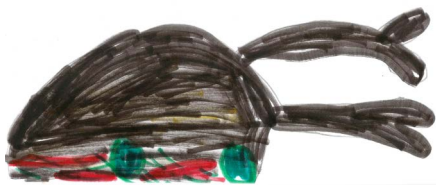
„Dědo! Mamuti přece chodí ve stádu a jenom občas, sem tam, projde kolem samotář nosorožec.“ To už byl samé zívání a sotva jsem ho slyšel.

Začal jsem tedy znovu počítat mamuty, a když prošel asi dvanáctý, dovolil jsem si tam strčit jednoho srstnatého nosorožce.

„To nebylo zrovna velké stádo,“ zamručel náčelník a obrátil se na bok.

Podle zvýšeného tlaku na ukazováčku jsem poznal, že náčelník právě vytušil v dálce kus zvěře vhodný k ulovení, a silněji stiskl oštěp v dlani. Pak sebou trošku házel, asi jak organizoval lovce a rozděloval jim úkoly. Nato se uklidnil, zadíval se do dále přes vlnící se traviny až k těm dvěma kopcům na jihu, zhluboka vydechl a uvolnil sevření na mém prstě. Začalo se ozývat mocné odfukování.

„Dobrou noc, náčelníku.“

O slepici na paprice

Před mnoha a mnoha lety, vidím to jako dnes, na konci jednoho z posledních teplejších dnů předminulého října, zavolala babička dědu k balkonovým dveřím, že mu ukáže něco neuvěřitelného.

Tím volaným dědou jsem byl já sám, takže je tu záruka, že všechno, co uslyšíte, je čirá pravda.

Babička otevřela dveře, ukázala k letité sousedově švestce, která stojí těsně za naším plotem a ze které už opadalo všechno listí, a zeptala se: „Vidíš?“

Proti setmělé jasné obloze černal se ve vršku švestky hrozivý stín, jako by tam seděl krkavec. Na pozadí siluety zářil měsíc, kterému chyběl tak den do úplňku. Dokonalý kýč.

Dědovi hrůzou vstalo několik vlasů na hlavě, v jeho lebce to začalo vřít a vybavily se mu příhodné verše na motivy básně, kterou se světově proslavil pan E. A. Poe, u nás v překladech pánů Vrchlického a Nezvala.

I když se slavnými překladateli nechal inspirovat, přece jen děda jejich přístup nakonec zavrhl, protože si pletli havrana s krkavcem a těch er u nich taky není tolik, jako když se řekne: „Never more!“

Naladil tedy hlas do typického přednesu tragéda a začal procítěně recitovat to, co právě složil:

*Černý pták hrůzného zjevu přiletěl
k nám na návštěvu.*

Odkud asi je ten tvor přísný jako profesor?

*Z hlavy trochu slezlo peří, nakukuje
k nám do dveří,*

*starý, mrazivý jak socha, krkavec
z půlnočních hor.*

*Řekni mi, potvoro strašná, duch jsi,
nebo ďábla vzor?*

Pravil stručně: „To byl fór!“

„Blbý fór,“ babička na to. „Od tebe i od té slepice, co tam sedí. Viděl to někdy někdo, aby Australka lítala jak špaček? Podle chovatele Petáka je to středně těžké, klidné a nelétavé plemeno. V odborných publikacích se píše, že i velmi nízký plot Australkám zabrání v nežádoucích návštěvách okolních zahrad. Ale dnes odpoledne mi volal pan soused, že jim jedna naše černá slepice přiletěla na dvorek přes dva a půl metru vysokou zídku. Když se ji snažil chytit, vystartovala prý jak stíhačka s kolmým startem, přeletěla k nám na hřeben střechy a začala se tam procházet. A to je dobrých sedm metrů vysoko. To bychom kvůli ní museli postavit voliér. A do kurníku spát nechodí, jak vidíš.“

Dvě Australky nám totiž den předtím věnovala naše snacha, abychom měli nějaká vajíčka, když nám podobně černé Rýnské slepice, krasavice s hedvábným, zelenomodře lesklým peřím, nedávno uhynuly. Poslední z nich měla poněkud neoriginální jméno Zora a Sussexky, které jsme měli mezi tím a které byly krásně bílé, se pohybovaly po dvoře jako koráby s plnými plachtami, takže je babička pokřtila Pinta, Niňa a Santa Maria. Dokud slepice žily, veterinář nezjistil, co jim je, a po pitvě se ukázalo, že měly hemofilovou rýmu.

Druhá z darovaných Australek se ale chovala přesně podle slepičářských příruček; chodila po zemi a spala v kurníku.

Takže té neposlušné babička předpověděla krátký život, protože jestli nepřestane takhle vyvádět a budeme ji muset lovit u sousedů a řešit případné škody na pěstovaných květinách a plodinách, budeme ji muset ubezdušit.

Jenže to jsme si ještě neuvědomili, jak mnoho se kolem našeho domu toulá kuna, a ani jsme v té době netušili, jakou ohromnou škodu nám později způsobí. Mrchy jedny.

Ta první kuna tedy začala škodit ještě téže noci. Na všechno se přišlo až ráno a my jsme detektivními metodami zrekonstruovali noční dění. Kdybych se dokázal vyjadřovat jako slavní rozhlasoví a televizní sportovní komentátoři, například Gabo Zelenay, Miodrag Merta nebo Vít Holubec, musel bych události popsat asi takto:

„Sportu zdar a zápasu zvlášť, vážení přátelé rozhlasového sportu! Vítejte vás u přímého přenosu z utkání ve volném stylu; soupeři spolu Slepice Australská z Horních Kounic a Kuna Zákeřná ze Šebrova. Slepice se na

utkáni nijak nepřipravovala a klidně si usnula v nejvyšších větvích švestky, kde ji Kuna uviděla chvíli po půlnoci. Kuna se zvolna a neslyšně plíží ke kmeni švestky a Slepice stále nic netuší. Musíme upozornit, že je hluboká podzimní tma, měsíc se skryl za mraky, zápas se pravděpodobně odehraje

v okolí celého domu a bude tedy obtížné oba soupeře nejenom trvale sledovat, ale vůbec je rozeznat, neboť si vybrali podobné a hodně tmavé barvy dresů. S tím by se mělo do budoucna něco udělat a měla by tu podle našeho názoru zasáhnout mezinárodní sportovní asociace, pokud existuje.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Dědské povídky.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.